

Spomienky na park / príbeh #1

Respondent vyrastal v Banskej Bystrici. V päťdesiatych rokoch chodil do škôlky pri parku. Študoval v Bratislave na UK filozofiu. Po štúdiách sa vrátil žiť do Banskej Bystrice.

I: My sme sa dnes stretli, aby si nám porozprával o твоjich spomienkach na mestský park. Mohli by sme teda začať.

Bolo obdobie, keď si trávil čas v parku viac, častejšie, pravidelnejšie v ktorých obdobiach тvojho života? V ktorých ročných obdobiach?

R: Tak áno, áno. S parkom som nadobudol skúsenosti už ako škôlkar. My sme sa presťahovali do BB s rodičmi a sestrou, keď som ja bol vo svojom škôlkarskom veku. Bývali sme vtedy tesne pri parku. V blízkosti mostíka ponad Harmanecký potok. Malého úzkeho, betónového mostíka, len pre peších a hneď naproti tohto mostíka, za cestou, čo viedla pozdĺž parku obkoleseného živým plotom, bol jeden z bočných vchodov do mestského parku. Do škôlky bolo odtiaľ pár, niekoľko desiatok metrov. Šlo sa po chodníku popri múriku, čo ukončuje kolmé steny riečiska. V ňom, v niekoľko metrovej hĺbke tečie Harmanecký potok či riečka. Potom treba prejsť na križovatke cez cestu, a za ňou stála/stojí vila, kde bola vtedy škôlka. Vila je v súčasnosti zrenovovaná. Naproti vile, tiež treba ešte prejsť cez cestu, je jeden z ďalších hlavných vstupov do parku. V tej vile na balkóne, poobede, boli vynesené ležadlá, a tam sme spávali.

Učiteľky často využívali blízkosť tohto parku a brali nás do neho na prechádzky a dokonca organizovali v ňom pre nás aj akcie. V lete, napr. na 1. júna na Deň detí vymysleli takýto event.

Väčšie deti pre nás pripravili také mini-sáčky a do nich dali vlastnoručne vyrobené mini-hračky. Boli tam mini-autíčka, mini-loďky,.. Zrejme učiteľky spolupracovali s vedúcimi krúžkov z Pionierskeho domu, ktoré navštevovali väčšie deti. Pioniersky dom bol vtedy v budove vedľa vily – škôlky.

V tom parku boli totiž také záhony s nízkym porastom, krovím. K nim nás učiteľky zaviedli. Do nich nám predtým ukryli igelitové sáčky s mini-hračkami. Nenápadne nám naznačili, že v záhonoch máme niečo hľadať.. Mimoriadne sme sa tomu tešili.

No, toto bolo napr. také jedno využitie toho susediaceho parku učiteľkami zo škôlky.

A ešte viac zážitkov sa mi viaže s parkom z tohto škôlkarského obdobia. To boli prechádzky parkom na jeseň. Alejami parku. Na tých cestách bolo veľa napadaného lístia a my sme s v ňom brodili. Tak tie vône napadaného lístia, suchého, či po daždi vlhkého. Ale ešte jeden zážitok sa mi vynára s jesenným parkom. V radoch stromov, čo tvorili aleje boli aj gaštany. A keď padali gaštany, tak sme ich v tom lístí hľadali. A my sme potom v tej vile - škôlke sedeli a vyrábali gaštankov z týchto nájdených gaštanov. Gaštany, farba gaštanov, ich lesk je nádherný zážitok pre dieťa. Chytiť ich do dlane, pocit pri kontakte s nimi, aj s ich pichľavým zeleným obalom. Známa vec, intenzita prežívania sveta u detí je veľmi, veľmi intenzívna.

I: To sú také tie prvé tvoje spomienky, dá sa povedať s parkom.. a ďalšie spomienky, tiež také pre teba výraznejšie, máš?

R: Áno, určite, sú. Taká výrazná spomienka je.. Po štúdiách v Bratislave som sa vrátil do Banskej Bystrice. Mal som dve deti a s tými som tiež, v ich detstve, chodil do parku. V jednej

časti parku boli hojdačky – reťazové, kolotoče, pieskoviská, ktoré ešte stále sú, prežívajú ako dinosaury. Dcéрка mala rada reťazové hojdačky a vytrvalo, dlho sa na nich hojdávala. A synček, ten obľuboval hojdačky pre dvoch. To je taká akoby završujúca spomienka v mojom živote na park. Potom som už nechodil pravidelne do parku. A dá sa povedať ani cez park.

I: Pod'me medzi to, medzi rané obdobie a návštevy parku už s tvojimi deťmi. Je niečo medzi?

R: Áno, mám z obdobia, ktoré by sme mohli nazvať „zdš-kárske“. Chodieval som cez park pri rôznych potulkách Bystricou. Napr. dokonca aj z pláže sa chodilo naspäť do mesta cez park. No a pamätám si, že som často postával pri plote okolo tenisových kurtov, ktoré sú situované, ešte aj dnes, v juhozápadnom rohu parku. Bolo tam asi tucet antukových tenisových dvorcov. Postával som za plotom a túžobne pozoroval hráčov v bielych športových úboroch pri hre. Aj moji rovesníci sa tam niekedy vyskytli. Ja som túžil tiež takto hrať tenis. Moja mama, rodičia akosi nesmerovali k tomu, že by ma zapísali na tenis. To bola skôr záležitosť bystrických doktorov, inžinierov..

Ten plot okolo parku bol vysoký, aby tenisové loptičky nezalietali ďaleko od ihrisko. Ale stávalo sa samozrejme, že loptička preskočila. No a keď loptička preskočila, a ja som sa práve prizeral cez plot hre, tak som ju vrátil na dvorec. Hráči to samozrejme kvitovali a tak som sa mohol aj ja zapojiť do hry. Lebo deti sa veľmi radi hrajú. Túžia sa hrať. Vášnivo sa túžia hrať.

No, to tak bolo z toho zdš-kárskeho obdobia. Ale spomeniem ešte jeden fenomén z parku. Týkal sa tiež športu. To boli volejbalové ihriská. Umiestnené na západnom okraji parku nad tenisovými. Tiež antukové. Tie už mali aj malú divácku arénu. Na schodoch, stupňoch nekrytej diváckej tribúny som tiež často stával a sledoval ozajstné turnaje, „mače“ tuším aj ligové.

Mimochodom aj na pláži Bystričania hrali volejbal. Plážový. Chlapcov, dievčatá, to motivovalo, vyvolávalo v nich túžbu športovať, hrať volejbal, vyniknúť v ňom.

I: Tak, ak si to zhrnieme: V lete na Deň detí hľadanie darčiekov v záhonoch. Na jeseň prechádzky alejami parku. Brodenie sa napadaným lístím, hľadanie, zbieranie gaštanov, robenie gaštankov. Ako ZDŠ-kár si teda pozoroval športy: tenis, volejbal, pre ktoré boli v parku vytvorené podmienky. A potom ako otec si chodieval do parku s deťmi na hlavne na hojdačky, kolotoče.

Bolo to vtedy v parku podobné ako teraz? Napr. altánok? Ten si ako pamätáš?

R: Áno pamätám si ho. Drevený. Bol, „tam kde teraz,“ v strede parku a boli zrejme ľudia, ktorých zaujímalo, to, čo sa v ňom a okolo neho deje viac.. Koncertovali tam dychovky. Asi sa tam aj troška tancovalo. Ale mňa toto dianie akosi obišlo.

I: Hm, tak altánok nebola tvoja šálka kávy.

R: Áno. ... Altánok bol asi aj takým magnetom pre prvé lásky. Lebo sú, či boli, na ňom také znaky lásky - povyrezávané srdiečka s iniciálkami dvojíc. ...Ale ja som tam žiadne srdiečko do dreveného altánku nevyrezal.

A teraz mi čosi napadlo. Už dávno som si na to nespomenul.

Keď som pracoval v BB ako zamestnanec v podniku Datasystém, tak ten podnik usporadúval športové hry pre zamestnancov. Ale pre zamestnancov aj iných podnikov v Československu.

Teda aj pre iné „Datasystémy“ na Slovensku, v Čechách sa síce podniky s vlastne takým istým zameraním, združené v akejsi národnej korporácii, volali „Kancelárske stroje“. Čiže šlo o celonárodné podnikové športové hry. Také malé olympiády. Usporiadateľská povinnosť rotovala medzi nimi. A matne si spomínam, že aj medzinárodná účasť bývala.

No a jednou z disciplín bol volejbal a turnaje v ňom sa hrávali na tuším dvoch profesionálnych volejbalových kurtoch v parku. No a ja som, pochwálím sa, hral vo volejbalovom družstve za bystrický Datasystém. A nie len to, vychádzal „bulletin“ o priebehu športových súťaží za každý deň. Lebo to bola viacdnňová udalosť, a ja som v ňom mal na starosti komentáre ku volejbalovým zápasom. Turnaj mal svoju atmosféru, ako to na turnajoch býva. Vznikali tam vzťahy, družnosť.

I: Tak aj takúto „funkciu“ zohrával park?. Hm, využíval sa v podstate na medzinárodné team buildingové akcie. Zaujímavé.

R: No a spomeniem teda ešte s tým volejbalom v parku taký jav, že ja si aj vďaka parku, pamätám také postavičky, postavy z toho bystrického volejbalového sveta, fanúšikov, nadšencov, protagonistov - napr. bratov Chmelíkovcov. Janko Chmelík a jeho starší brat. Hrali volejbal, a dobre. Janko Chmelík bol potom tuším riaditeľom na Murgašovej škole, ale dôležité je, že aj školské turnaje sa hrali na volejbalových kurtoch v parku. A s tým asi aj tiež súvisela údržba, starostlivosť o park, okrem asi, údržby kurtov bystrickým športovým klubom zastrešujúcim aj volejbal, ktorý sa staral o kurty. Janko Chmelík by mal určite nekonečne veľa čo rozprávať o volejbale v parku.

I: Zase si dovoľím také malé zhrnutie. Tak pribudol nám team bulding, vrátili sme sa aj k angažujúcim sa postavám vo volejbale v parku.

Ako park, spirit parku, na teba pôsobí dnes?

R: Ako keby duch parku strádal. Ten svet volejbalový je taký príklad. Ten zmizol z parku a chýba asi veľa ľuďom. V duchu parku vznikla diera. Boli sme tam nedávno spolu, však teraz v zime, nebolo síce vhodné počasie na prechádzku.

Stromy v parku sú poznačené poslednou veternou smršťou. Hoci ošetrované. Kýpte konárov. Ale hlavne sa mi nepáčilo, že jedna alej chýba. Akoby morskej hviezdici chýbalo jedno rameno. A takisto okolie parku. To nemá tiež ducha, čo by objal ducha parku. Jednak diaľničný nadjazd skoro bezprostredne visí nad parkom. Hrozivo ako Damoklov meč. Jednak niektoré budovy pri parku sú v zanedbanom stave. V kontraste s renovovanými. Jednoducho okolie parku sa vyvinulo zvláštnym, smerom. Sused-individualista nevidí suseda-takisto individualistu. A doprava popri východnej strane parku.

Spomínam si na jednu takú smutnú, depresívnu príhodu. Práve pri už spomínanom bočnom vchode do parku sedel motocyklista s hlavou položenou na rukách. Stres v atmosfére okolo neho. Trocha krvácal na hlave. Vedľa havarovaný, rozbitý motocykel. Zrejme mu niekto vybehol z parku do cesty a došlo aj k úrazom. Ale na mieste nehody bol už len on so svojim dolámaným motocyklom.

A teraz, keď si to tak predstavím, tú dopravu na ceste popri parku. Jej frekvenciu a intenzitu. Ale viem, že Bystričania sa sústreďovali, sústreďujú na obnovu parku. Ich vynaliezavosť nájde víziu na urbánne a dopravné riešenie okolia. Dá sa povedať, že už sa tvorí vízia renesancie samotného parku. Bystričania sa o osud parku zaujímajú.

I. Čo by si zaprial parku Ty?

Prajem mu, aby povstal ako fénix z popola. Aby sa mu vrátila dôstojnosť. Aby mohol radostne prijímať svojich návštevníkov. Mohol byť ich partnerom - poskytnúť očakávaniam, ktoré majú pri vstupe a pobyte v parku naplnenie. Aby deti vstupovali do chládku jeho alejí a on sa o nich postaral, bavil s nimi a chránil ich.

No, ... asi by som mal na záver ešte spomenúť jednu vec.

Ja som bol párkrát v parku v Krakowe. Raz som, to bolo počas veľkých letných horúčav, kráčal popri ňom a videl som cez plot vybetónované „plácky“, plošiny so zabudovanými sprchami, fontánkami, vodostrekmi – zo zeme vyrážajúcimi prúdmi vody, s vodnými hmlami rozptyľujúcich sa z tenkých potrubí vedených vo vzduchu vo výške človeka. A tam v hmle, kvapkách a prúdoch vody sa ochladzovali deti, dospelí Krakovčania.

Otepľovanie – klimatické zmeny. Teraz sa to stáva veľkou témou aj u nás. Ale, v našom parku som ja mal v lete, vo svojom detstve, ako si pamätám vždy pocit chládku. Hádám až na horúčosť čo sálala z listov nízkeho porastu na záhonoch, kde som ako škôlkar hľadal darčeky na Deň detí.

I: Tak ďakujem pekne, že si sa podelil o svoje zážitky s parkom. To tvoje želanie parku bolo veľmi silné , dúfame, že sa naplní. A my chceme týmto projektom tiež k tomu prispieť. Dúfame, že teda pomôžeme.

R: To by bolo doslova krásne, keby sa vám to podarilo. A ďakujem, že tomu pomáhate.